

A Fővárosi Tanács ülése

A Fővárosi Tanács idei első ülését február 8-án tartotta meg az Újvárosházán. A tanács megvitatta és elfogadta — az írásbeli előterjesztés és Kómiros István tanácselnök-helyettes szóbeli kiegészítése alapján — a Fővárosi Tanács 1972. évi tervét és költségvetését. A tanácsülés meghallgatta és tudomásul vette Szépvölgyi Zoltán tanácselnök tájékoztatóját az európai fővárosok vezetői 1972. szeptemberi budapesti találkozójának

előkészítéséről, valamint Hantos János tanácselnök-helyettes tájékoztatóját Pest-Buda egyesítése centenáriumának megünnepléséről. Végül a bejelentések sorában a tanács néhány megüresedett, illetve újonnan alakított kerületi tanácsstagi választókerületben 1972. március 12-re időközi választásokat tűzött ki és módosította művelődésügyi és ifjúságpolitikai bizottságának összetételét.

Egy világváros születése

KÉSZÜLŐDÉS BUDAPEST CENTENÁRIUMÁRA

Az alapos gonddal, körültekintő szakszerűséggel készített jelentést — Pest, Buda, Óbuda egyesítése centenáriumának megünnepléséről — a Fővárosi Tanács ülése megvitatta és elfogadta. Úgy véljük, nemcsak a budapesti lakóipatriótákat, hanem olvácóink széles táborát — az ország legtávolabbi vidékein is — érdekli a kérdés hogyan készül, mit tesz a főváros a százéves jubileum méltó megünneplésére?

Amíg három városból — egy világváros lesz. Nos, bármilyen csábító is lenne nyomon követni a „családi háromszög” avagy a százéves frigy számtalan,

történelemmé érett

mozzanatát, egy cikk keretében nem tehetjük. Így csupán néhány epizódot ragadunk ki a települések egyesítésének történetéből, valamint a gazdag ünnepségsorozatból.

Mindenekelőtt szögezzük le — amit különben 1873. december 3-án a főváros közgyűlése határozatban is kimondott —, Budapest egyesítésének napjára 1873. november 17-ét kell tekinteni: „E napon a pesti, budai és óbuda hatóságok működése megszűnven, a Fővárosi Tanács nemcsak megalakult, hanem az ügyek vitelét tényleg átvette és rendszeres működését meg is kezdte.”

Erdemes történelmi tény: Pest, Buda, Óbuda egyesítésének és fővárossá minősítésének szükségességét már 1848—49-ben felismerte a forradalmi kormány. Az egyesítést el is rendelték, azonban a terv a szabadságharc bukása miatt nem valósulhatott meg. Végül is hosszú huzavona után — negyedszázaddal később — megszületett a törvénycikk

„Buda—Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról.” Az egyesítés előkészítése a három város küldötteiből alakított 34-es bizottságnak volt a feladata.

A Pestet, Budát, Óbudát egyesítő 1872. évi törvénycikk fontos határkő a főváros történetében. Így vált lehetővé, hogy Budapest — kiemelkedve a törvényhatóságok sorából — sajátos viszonyainak megfelelő szervezetet kapjon és a külföldi nagyvárosok mintájára önállóan rendezkedjék be.

Budapest ipari, sőt világvárossá fejlődésének korszaka a XIX. század közepétől együtt haladt az Európára jellemző urbanizációs folyamattal. A nyugati tőkés országokban az urbanizáció egyenletesebb városhálózatot hozott létre, hazánkban azonban sajátos módon, szinte

kizárólag Budapestre

korlátozódott. Budapest ily módon az egész ország fejlődésére kiható gazdasági, társadalmi, politikai jelenségeknek nem egyszerűen színterévé, hanem egyedül lehetséges központjává vált. A nagyvárosiasodás kísérő körülményei — a lakásínség, a városon belül és az elővárosokhoz vezető közlekedés és közműhálózat építése — Budapesten is megvoltak.

A századfordulón nagyvonalú városrendezési és városépítési munka indult meg. A gyorsan iparosodó elővárosok a főváros szerves részévé, ipari övezetévé váltak, s már akkor felvetődött Nagy-Budapest létrehozásának gondolata. A monopolkapitalista fejlődés, valamint az első világháború azonban végsőkig fokozta a társadalmi ellentéteket. A polgári demokratikus forradalom el-

söpörte az akkori városi vezetést, s az 1919. VII. számú néptörvény új közigazgatási rendet rögzített. Megalakult a Budapesti Forradalmi Munkás- és Katonatanács, amelyet — tagjainak száma után — a köznyelv „500-as tanács”-nak nevezett.

A Tanácsköztársaság bukása után, a következő negyedszázados ellenforradalmi rendszer megtörte a főváros egyenletes fejlődésének az útját. „A bűnös Budapest” — ahol a munkásmozgalom mindvégig tényező maradt, ahol a haladó kultúra és publicisztika teret kapott, ahol még a városi vezetés is törekedett az európai színvonal megtartására — a horvátya kormányzat állandó nyomása alatt állt.

Most 27 esztendeje pontosabban: 1945. február 13-án felszabadult Budapest. Az új szabad magyar főváros születésnapja ez a dátum. Az ellenállási mozgalomban részt vett pártok megalakították a Budapesti Nemzeti Bizottságot, amely a főváros területén

a törvényhatósági jogkör

mellett még a Debrecenben működő Ideiglenes Nemzeti Kormány jogkörét is gyakorolta. Az új városvezetés a Nemzeti Bizottság irányítása alatt megindította a közigazgatást. A Magyar Függetlenségi Front pártjainak képviselőiből alakult törvényhatóság 1945. május 16-tól vette át a főváros testületi vezetését néhány hónap múlva törvényhatósági választásokat tartott.

A tanácsok megalakulása, a szocialista tanácsrendszer bevezetése — mint ismeretes — egybeesik az első öt éves terv nagybudapesti beruházásainak, a gyökeres társadalmi átalakulásnak és az Európa-szerte végbemenő újabb urbanizációs törekvéseknek időpontjával. Az urbanizációs folyamat jellemzője, hogy a városok sajátos, zárt gazdasága fokozatosan az egységessé váló nemzetgazdaság integráns részévé vált. A főváros egyesítésének centenáriumával egybeesik az új tanács törvény realizálásának kezdeti időszaka, amely Budapest fejlődésének új távlatait nyitja meg.

E rövid történelmi áttekintés után a centenárium gazdag programjából is emeljünk ki néhányat. Mindenekelőtt megállapíthatjuk: nagy érdeklődésre tarthat számot az európai fővárosok vezetőinek budapesti találkozója,

A továbbiakban centenáriumi emlékkiállítás, tudományos, kulturális és sportrendezvények, színvonalas művészeti program, számos érdekes kiadvány — mint például a „Budapest története” című monográfia vagy az „Egy világváros születése” című, Pest—Buda egyesítésének történelmi körülményeit népszerű formában ismertető könyv —, a magyar városok budapesti találkozója és sok egyéb rendezvény teszi színessé, változatossá az ünnepségsorozatot.

Bizonyosra vesszük, hogy a centenáriumi megemlékezések méltóak lesznek Budapesthez.

A százéves frigyből született világvárosához.

Balczer Elemér